MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta tad-9 ta' Ottubru, 2009

Referenza Kostituzzjonali Numru. 34/2009

Il-Pulizija
(Spettur Victor Aquilina)

vs

Mark Lombardi

Il-Qorti:

Rat illi dawn huma proceduri wara referenza li saret lill din il-Qorti mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istruttorja b'digriet tal-25 ta' Mejju, 2009, li in forza tieghu qieset bhala mhux frivola u vessatorja talba tal-imputat ghad-dikjarazzjoni li kienu lezi d-drittijiet fundamentali tieghu meta ma kienx assistit minn avukat waqt li kien detenut mill-pulizja ezekuttiva, waqt liema zmien huwa

rrilaxxja stqarrija minghajr beneficcju li jikkonsulta ma' avukat;
Rat illi l-imputat ressaq it-talba tieghu fid-dawl tal-fatt li, skond hu, il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fil-kawza fl-ismijiet "Salduz vs Turkija", applikazzjoni numru 36391/02 ddecidiet li l-mankanza tad-dritt ta' assistenza legali waqt l-interrogatorju huwa leziv tad-drittijiet fundamentali taht id-dispozizzjonijiet tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Europea tad-Drittijiet tal-Bniedem;

Rat ir-risposta tal-Kummissarju tal-Pulizija u l-Avukat Generali ipprezentata f'dawn l-atti li in forza taghha esponew illi:

1. Preliminarjament, in kwantu r-rikorrent qed jallega li ghax m'hemmx ligi fuq dan il-punt partikolari, allura dan in-nuqqas qed jikser id-drittijiet fundamentali tieghu, l-esponenti jissottomettu li din il-Qorti ma tistax tintalab tillegisla jew tordna li ghandu jkun hemm xi ligi partikolari. Il-fergha legislattiva tal-Istat hija l-Parlament u l-Qorti ma tistax tintalab tehodlu postu.

2. Preliminarjament ukoll, u ghall-istess raguni tal-ewwel paragrafu, in kwantu r-rikorrent, permezz ta' din il-procedura, jittenta jgib dikjarazzjoni minn din l-Onorabbli Qorti li n-nuqqas ta' ligi jikser id-dritt fundamentali ta' smigh xieraq, din l-azzjoni hija karenti minn interess guridiku kif jitlob l-artikolu 4 tal-Kap 319, stante li r-rikorrent qed jipprova jaghmel biss ezercizzju akkademiku u in abstracto.

3. Illi fil-mertu jinghad li ma jezisti l-ebda dritt fundamentali t'assistenza legali izda jezisti biss dritt fundamentali ta' smigh xieraq meta bniedem ikun akkuzat b'reat kriminali. U meta l-Qorti Ewropea sabet li kien hemm ksur tad-dritt ta' smigh xieraq minhabba n-nuqqas t'assistenza minn avukat waqt l-interrogazzjoni mill-pulizija, ikkwalifikat il-gudizzju taghha u qalet li jekk eventwalment il-persuna ma kienx se jkollha smigh xieraq fil-proceduri kriminali, allura l-persuna ghandu dritt ikun assistit minn avukat waqt l-interrogazzjoni. Jigifieri mhux

il-kaz li l-Qorti Ewropea qalet li jekk persuna ma kienx assistit minn avukat waqt l-interrogazzjoni, allura awtomatikament dik il-persuna sofriet ksur ta' dritt ta' smigh xieraq.

4. Illi jinghad ukoll li d-dritt ta' smigh xieraq irid ikun evalwat fir-rigward tat-totalita' tal-procedura u mhux fir-rigward ta' mumenti minnha. Inqas u inqas ma jista' jkun evalwat fir-rigward ta' mumenti li sehhew qabel ir-rikorrent tressaq akkuzat. Dan il-punt isahhah ukoll dak li inghad fil-paragrafu 3. F'dan is-sens, l-esponenti jaghmlu referenza ghall-kaz **Imbroscia v. Switzerland:**

'The manner in which article 6(1) and 3(c) is to be applied during the preliminary investigation depends on the special features of the proceedings involved and on the circumstances of the case. In order to determine whether the aim of Article 6 – a fair trial – has been achieved, regard must be had to the entirety of the domestic proceedings conducted in the case[1]*.'*

5. Illi jinghad ukoll li fil-kaz **Salduz vs Turkey**, l-fatti kienu hafna differenti mill-kaz odjern. L-ewwelnett it-Turkija kellha ligi li tirregola l-materja. Jinghad ukoll li Salduz kien minorenni fiz-zmien tal-kaz u kien hemm ukoll allegazzjoni ta' trattament hazin tieghu waqt l-interrogazzjoni u li ta l-istqarrija tieghu meta mgieghel. Jigifieri meta wiehed jaghmel referenza ghall-gurisprudenza, wiehed irid isib sett ta' fatti li kemm jista jkun jkunu simili. F'dan il-kaz hemm differenzi importanti fil-fatti bejn il-kaz **Salduz** u l-kaz odjern.

6. Illi fil-kaz odjern imkien ma gie allegat li r-rikorrent gie b'xi mod imgieghel jaghti l-istqarrija li ta. Huwa inghata t-twissija skond il-ligi senjatament li ma kienx obbligat li jitkellem sakemm ma kienx hekk jixtieq, izda li dak li kien se jghid seta' jingieb bi prova kontrih. Ir-rikorrent wara din it-twissija ghazel li jwiegeb il-mistoqsijiet li sarulu u mill-istqarrija nnifisha jirrizulta li l-istess rikorrent kien qieghed jifhem l-import tac-cirkostanza li kien jinsab fiha.

Rat l-atti tal-process kriminali tuttora pendenti kontra r-rikorrent;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Rat in-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

[1] App No: 13972/88 – 24/11/1993

Illi kif inghad, dawn huma proceduri fejn ir-rikorrent Mark Lombardi jallega li bl'stqarrijiet li hu ta' lill-pulizija ezekuttiva waqt l-interrogatorju u waqt li ma kienx assistit minn avukat, u li sussegwentement gew esebiti fl-atti tal-proceduri kriminali li ttiehdu kontra tieghu u li jinvolvu akkuzi ta' agir bi ksur tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li ghandhom x'jaqsmu maghha (Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta) gew lezi d-drittijiet fundamentali tieghu, u ghalhekk talab li, wara li dan jigi stabbilit, l-istess stqarrijiet ghandhom jigu sfilzati mill-process.

Din il-Qorti trid tirrimarka mil-ewwel dwar l-atteggjament daqxejn kontraditorju da parti tar-rikorrent li, fi stadju bikri, ma opponiex ghall-presentata fil-process kriminali tal-istqarrijiet irrilixxati minnu. Dawn l-istqarrijiet gew esebiti fl-udjenza tal-14 ta' Dicembru, 2005, quddiem il-Qorti tal-Magistrati msemmija, u r-rikorrent li kien debitament assistit mhux biss ma opponiex li l-istess jigu esebiti, izda sahansitra ezenta lill-prosekuzzjoni mill-htiega li tressaq lill-ufficcjali tal-pulizzija sabiex jixhdu fuq l-istqarrijiet msemmija. Ir-rikorrent ma ressaq ebda ilment dwar l-istqarrijiet li gew esebiti, u kien biss <u>erba snin</u> wara li talab l-isfilz taghhom ghax allega li ittiehdu bi vjolazzjoni tad-drittijiet tieghu.

Trattat issa, il-meritu tal-lanjanza tar-rikorrent, din il-Qorti tara li r-rikorrent jaghmel referenza ghal decizjonijiet moghtija mill-Qorti Ewropeja Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fuq dina l-kwistjoni, fosthom id-decizjoni ta' Salduz vs Turkey. Fil-maggior parti taghhom is-sentenzi tal-Qorti Ewropeja ghar-rigward ta' dana l-ilment kollha wasslu ghal decizjoni dwar jekk kienx hemm vjolazzjoni tal-ligi f'dana

ir-rigward wara illi hadu in konsiderazzjoni l-fatt jekk mil-kumpless tal-provi kollha migjuba kontra l-persuna akkuzata, l-istqarrija ta' akkuzat li ma kienx assistit minn avukat kellhiex piz fuq decizjoni eventwali li ittiehed fil-konfront ta' dak l-akkuzat, jew inkella jekk tali stqarrija setatx kellha xi piz fuq tali decizjoni. Il-Qorti ghalhekk sabet vjolazzjoni fejn tali stqarrija wasslet ghal kundanna fil-konfront tal-persuna akkuzata izda ma sabitx tali vjolazzjoni fejn kien hemm provi ohra li wasslu ghall-inkriminazzjoni.

Fil-fatt fis-sentenza Salduz vs Turkey, iccitata mir-rikorrent inghad:
"The Court reiterates that Article 6(3)(C) may be relevant at the stage of the preliminary investigation in so far as the fairness of the trial is likely to be seriously prejudiced by an initial failure to comply with its provisions. Although Article 6 will normally require that the accused be allowed to benefit from the assistance of a lawyer already at the initial stages of police interrogation, this right, which is not explicitly set out in the Convention, may be subject to restriction for good cause. The question in each case is whether the restriction, in the light of the entirety of the proceedings, has deprived the accused of a fair hearing."

Ukoll f'sentenza moghtija mill-Qorti Ewropeja recentament u cioe' fil-31 ta' Marzu 2009 Plonka vs Poland (application number 2031/02) inghad:

"The Court reiterates that although not absolute, the right of everyone charged with a criminal offence to be effectively defended by a lawyer, assigned officially if need be, is one of the fundamental features of fair trial. Nevertheless Article 6(3)(C) does not specify the manner of exercising this right. It leaves to the Contracting States the choice of the means of ensuring that it is secured in their judicial system, the Court's task being only to ascertain whether the method they have chosen is consistent with the requirements of a fair trial. In this respect, it must be remembered that the Convention is designed to guarantee not rights that are theoretical or illusory but rights that are practical and effective and that

assigning counsel does not in itself ensure the effectiveness of the assistance he may afford an accused.”

Mill-premess isegwi li l-fatt wahdu li r-rikorrent ma kienx assistit minn avukat waqt l-interrogatorju tieghu, ma jwassalx ghall-ksur tad-drittijiet fundamentali tieghu. Biex jigi deciz jekk hemmx ksur tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea, irid jigi kkunsidrat l-process gudizzjarju kollu, u mhux jigu kkunsidrati l-istqarrijiet ‘in isolation’. Jekk fi tmiem il-gbir tal-provi l-unika prova kontra l-akkuzat tkun il-konfessjoni tieghu fi stqarrija li hu rrilaxxja meta ma kienx assistit minn avukat, allura l-Qorti li tkun trid tiddecidi l-kaz, trid toqghod ferm attenta, ghax sejba ta’ htija f’dawk ic-cirkostanzi jistghu jwasslu lill-Qorti tal-appell tqies dik is-sentenza bhala ‘unsafe’. Min naha l-ohra, jekk htija tinsab wara process gudizzjarju li fih b’mod gust jitressqu diversi provi li, fil-kumpless taghhom u fic-cirkostanzi kollha tal-kaz, iwassalu ghall-konvinciment ta’ responsabilita’ minghajr dubbju raggonevoli, ma jistax jinghad li, ghax tkun saret stqarrija meta l-imputat ma kellux assistenza legali, jkunu gew vjolati d-drittijiet fundamentali tal-akkuzat kif protetti bl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea. Wiehed irid iqies “the entirety of the proceedings”, u mhux stadju wiehed meqjus wahdu.

Kwindi ma jistax jinghad li, ghall-fatt biss li r-rikorrent irilaxxja stqarrijiet meta ma kienx assistit b’avukat ta’ fiducja tieghu, gew lezi d-drittijiet fundamentali tieghu, u jekk akkuzat fi proceduri kriminali jkunx jew le inghata smigh xieraq irid jigi ezaminat fi tmiem il-process kollu u wara li jsir ezami tal-kumpless tal-istess proceduri fit-totalita’ taghhom.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mil-lamenta tar-rikorrent billi tichad l-istess, tqies li l-markanza tad-dritt tal-presenza ta’ avukat waqt l-interrogotorju mhux per se leziv tad-drittijiet tar-rikorrenti kif sanciti fl-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, u tordna li kopja ta’ din id-decisjoni tinbaghat lill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta’ Gudikatura Kriminali, kif presjeduta ghall-fini tal-proceduri kriminali li qed jittiehdu

kontra r-rikorrent, sabiex l-istess Qorti tkompli tisma’ l-kaz skond il-ligi.

L-ispejjez ta’ dawn il-proceduri quddiem din il-Qorti jithallsu mir-rikorrent.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------